

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

6-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 6 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Umarov Sardor Yakubovich

QAYTA BIRLASHGAN GERMANIYA IQTISODIYOTI RIVOJLANISHINING
ASOSIY JIHATLARI 12-16

Atamuratova Dilafroz Rashidovna

XORAZM XALQ SOVET RESPUBLIKASINING ILK MATBUOTI: “INQILOB QUYOSHI” 17-20

Mansurov Ulug‘Bek

XX ASRNING 20-50-YILLARIDA NAMANGAN SHAHRIDA SOG‘LIQNI
SAQLASH TIZIMIDAGI MUAMMOLAR 21-24

Umid Bekmuhammad, Sayyora Samandarova

XORAZMDAGI JADID MAKTABLARIGA OID TA‘LIM
TASHKILOTLARI VA JAMIYATLARI 25-31

Norov Shuhrat, Turatosheva Sadoqat

O‘ZBEKISTON YOSHLAR SIYOSATINING IJTIMOY, MADANIY VA TA‘LIMIY
SOHALARDAGI FALSAFIY ASOSLARI VA UNING MA‘NAVIY YETUK YOSHLARNI
SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI 32-38

Sultanov Samandar Mahmud o‘g‘li

QUYI AMUDARYO VA BUXORO-QORAKO‘L HUDUDI MANZILGOHLARINING
MODDIY ASHYOLARDA AKS ETISHI 39-42

Quranboyeva Sevinchoy

SOVET HOKIMIYATI DAVRIDA XORAZM VILOYATI AHOLISINING UY-JOY
QURILISHIDA IJTIMOY HAYOTNING AKS ETISHI (1945-1985-YILLAR MISOLIDA) 43-46

Mamajanov Azizbek

SOVET HUKUMATI AGRAR SIYOSATINING O‘ZBEKISTON SSR IRRIGATSIYA
TIZIMIGA TA‘SIRI (1950-1990-YILLAR)..... 47-52

Baxritdinov Jasurbek

AKADEMIK ABDULAHAD MUHAMMADJONOVNING O‘ZBEKISTONDA TARIX VA
ARXELOGIYA FANLARI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI 53-57

Aliqulov Ramazon

TOSHKENT VA FARG‘ONA VODIYSIDAGI DEHQON, CHORVADOR VA HUNARMAND
AHOLINING MADANIY, IJTIMOY, SIYOSIY, IQTISODIY ALOQALARNING
O‘ZBEK XALQINING ETNOGENEZIDAGI O‘RNI (QANG‘LI QABILASI MISOLIDA) 58-66

Abduraxmonov Adxamjon Soxodilla o‘g‘li

1946–1990-YILLARDA QO‘QON SANOATINING TRANSFORMATSIYASI 67-74

Tashqo‘lova Dilnoza Turaboy qizi

YANGI O‘ZBEKISTON VA XITOIY XALQ RESPUBLIKALARI IQTISODIY
HAMKORLIGIDA “BIR MAKON-BIR YO‘L” TASHABBUSINING AHAMIYATI 75-78

Jabborov Qaxramon Jaxongir o‘g‘li

JULIYA KOHENNING XVIII-XX ASRLARDA SEFARD YAHUDIYLARINING IJTIMOY
HOLATIGA OID TADQIQOTLARI TAHLILI 79-83

<i>Dilfuza Muxammadinova Nasretdinova</i> TA'LIMNING TARAQQIYOT YO'LI	84-89
--	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Ollanazarov Bekmurod</i> INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TURISTIK XIZMATLAR SOHASIDA INVESTITSION FAOLLIKNI BOSHQARISH: NAZARIYA, AMALIYOT VA XORIJIY TAJRIBA	90-100
<i>Umronov Eldorbek Sodirovich</i> O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	101-107
<i>Tangirkulov Bekzod</i> TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY RESURLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	108-115
<i>Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li</i> TRANSPORT TIZIMINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI TIZIMI	116-125
<i>Ergashev Uyg'un Jabborovich</i> KAMERAL SOLIQ TEKSHIRUVI UCHUN ELEKTRON MANBASINING SHAKLLANISHI, SOLIQ TIZIMIDAGI QO'LLANILAYOTGAN DASTURIY MAHSULOTLARNING AHAMIYATI	126-131

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Nosirxo'jayeva Gulnora</i> AXBOROT VA "OMMAVIY MADANIYAT" XURUJINING DOLZARB MUAMMOLARI	132-136
<i>Panjiyev Suhrob</i> HAQIQATNING KOGERENTLIK XUSUSIYATLARINING YANGILANISHI	137-143
<i>Gadoeva Lobar</i> IJTIMOIY-FALSAFIY TADQIQOTLAR OBYEKTI SIFATIDA SOG'LOM TURMUSH TARZI .	144-148
<i>Djurayeva Nigora</i> SYSTEMIC ANALYSIS OF THE FORMATION OF COGNITIVE ASPECTS OF CONSCIOUSNESS OF THE PEOPLES OF CENTRAL ASIA	149-158
<i>Юлдашев Фаррух Абдурахманович</i> ПОЯТИЕ ЭКЗИСТЕНЦИАЛИЗМА И ЕГО СТЕПЕНИ ИССЛЕДОВАНИЯ	159-167
<i>Mengliqulov Umid Mamadiyevich</i> MILLIY IDENTIFIKATSIYA MASALASINING TARIXIY-DINAMIK VA ZAMONAVIY KONTEKSTDA TAHLILI	168-173
<i>To'xtarov Ismatulla Murodovich, Ergashev Ulug'bek Adxamovich</i> MAG'RIBNI MAFTUN AYLAGAN MUTAFAKKIR	174-178
<i>Toirov Ilhom</i> IJTIMOIY-MADANIY TARAQQIYOT: SIVILIZATSION ASOSLAR VA YO'NALISHLAR	179-183
<i>Farxodjonova Nodira, Ergashev Ibodulla</i> GLOBALASHUV SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI SAQLASH VA JAMIYAT BARQARORLIGI: JADIDLAR MEROSIGA IJTIMOIY-FALSAFIY NAZAR	184-188

<i>Ergashev Ozodbek Baxodurovich</i> YUNON MANTIQ ILMINING ARAB TILIGA TARJIMA QILINISHI VA ISLOM FALSAFASIGA KIRIB KELISHI	189-194
<i>Fayziyev Xurshid</i> VOLTER VA BAG'RIKENGLIK GENEZISI	195-199
<i>Sattorova Shalola</i> MIRZO ABDULQODIR BEDILNING ASOSIY FALSAFIY G'OYALARI	200-203
<i>Taylyakova Feruzaxon Sultanovna</i> TADBIRKOR VAZIFALARI VA SHAXSIY SIFATLARI	204-207
<i>Sadullayev Sardor Saydiganiyevich</i> INSON VA SAN'ATNING ARTUR SHOPENGAUER TA'LIMOTIDA ESTETIK TAFAKKUR PRIZMASIDA TAHLILI	208-215
<i>Vaxobova Dilfuza Roziqovna</i> ABU ABDULLOH RUDAKIY ADABIY-FALSAFIY MEROSINI O'RGANISHGA SINERGETIK USULDA YONDASHUV	216-219
<i>Yuldashxodjaev Haydar Hashimxanovich</i> MUSOXONXOJA DAHBIDIY ASARLARIDA USTOZNING SHOGIRDNI TANLASH VA UNI TARBIYALASHDAGI FALSAFIY G'OYALARI	220-224
<i>Umurzaqov Axmadjon Maxamadovich</i> INSON E'TIQODIDAGI O'ZGARISHLARNING METODOLOGIK ASOSLARI	225-231
<i>Teshayeva Gulchehra Murodovna</i> YANGI O'ZBEKISTONDA SHAXSNING RAQAMLI JAMIYATGA TRANSFORMATSIYALASHUVI	232-237
<i>Yusupova Ranaxon</i> IJTIMOIY MUHIT TEXNOGEN SIVILIZATSIYA VA AHLOQ MASALALARI	238-241
<i>Sharipov Abdukhakimjon Ziyotdinovich</i> SHARQ VA G'ARB TAFAKKURIDA FAROVON HAYOT TUSHUNCHASINING FALSAFIY TAHLILI	242-246
<i>Sultonova Shaxnoza</i> MUNAVVAR QORI MA'RIFIY-AXLOQIY QARASHLARINING FALSAFIY AHAMIYATI	247-251
<i>Dusmanov Sherzod Abduvaliyevich</i> JINOYATCHILIK – YOSHLAR AXLOQIY-MA'NAVIY BUZILISHLARINING MANBAI VA HOSILASI SIFATIDA	252-256
<i>Rajabboy Hasanov</i> FAROVON HAYOT MEZONI VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIGA TA'SIRINING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI	257-261
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Boynazarov Zokir</i> TARIXIY YOZMA MANBALARDA SOMATIZMLAR VA INSON MANZARASI	262-274
<i>Yeshboyeva Matluba</i> MUHAMMAD YUSUF SHE'RLARI TARJIMALARIDA IBORALARNING BERILISHI ("KO'HNA QUDUQ" DOSTONI MISOLIDA)	275-279

<i>Azizaxon Rasulova</i> SINTAKTIK MAYDON KONSEPSIYASI VA UNING LINGVISTIK TALQINI	280-284
<i>Mamadkulova Kamila Abdukhaliqovna</i> THE IMAGE OF A LITERARY HERO OF THE "LOST GENERATION" IN THE WORK OF E.M. REMARQUE	285-290
<i>Naimova Parvina Rustamovna</i> ITALYAN VA O'ZBEK MULOQOT MATNI JARAYONIDA MULOQOTNING O'RNI VA AHAMIYATI. ITALYAN TILI VA O'ZBEK TILI VERBAL MULOQOT MATNIDA O'XSHASH VA FARQLI JIHATLARI	291-296
<i>Жабборовва Муслима Тохировна</i> ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ УНИВЕРСАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ	297-301
<i>Xudoyberdiyeva Oyjamol, Jo'rayeva Komila</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QADRIYATLAR IFODASI VA ULARNING TARJIMA MUAMMOLARI	302-306
<i>Ostonova Ramziya</i> LEXIC-SEMANTIC FIELD OF CONSTRUCTION TERMINOLOGY	307-311
<i>Qarshiyeva Tamara, Nabiyeva Sharifa, Samadova Charos va G'aniyeva Inobat</i> AMERIKA VA O'ZBEK ADABIYOTI MISOLIDA «UYG'ONISH VA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH» TAMOIYILLARINING QIYOSIY TAHLILI	312-316
<i>Sumbul Muxammedova</i> XORAZM DOSTONLARIDAGI AYRIM HIKMATLI JUMLALARNING SODDA GAP TAHLILI BO'YICHA IZOHI	317-322
<i>Abduqodirova Zebo Qodirovna</i> XXI ASR TILSHUNOSLIGIDA YANGI YO'NALISH SIFATIDA EKOLINGVISTIKA	323-331
<i>Murtozayeva Zarina Muxtor qizi</i> BADIY ADABIYOTLARDA KONSEPT VA KONSEPTASFERA FAOLLASHUVINING NAZARIY ASOSLARI	332-335
<i>Abiyatova Muslima Maratovna, Abdirasulov Bahodir</i> AUDIOVISUAL TRANSLATION: SUBTITLING AND DUBBING CHALLENGES	336-343
<i>Kayimova Mohinur Salokhiddin kizi, Bakiyev Faxriddin</i> COMPLEXITY OF CULTURE-SPECIFIC UNITS AND SEMANTIC AMBIGUITIES IN TRANSLATION	344-350
<i>Rasulova Nigora Kurbonovna</i> MASHRAB IJODIDA MULAMMA' ASARLAR TADQIQI	351-356

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Djumaniyozova Dilfuza, Matnazarova Muhayyo</i> IJTIMOIY XAVF GURUHIGA KIRUVCHI YOSHLAR MUAMMOLARINI HAL QILISHDA YURIDIK KLINIKANING AHAMIYATI	357-362
<i>Mirzaraximov Baxtiyor, Shokirov Boburjon</i> KIBERHUJUMLAR NATIJASIDA SHAXSIY VA DAVLAT SIRLARIGA XAVF SOLISH	363-367

<i>Baymurotov G'ayrat Panjiyevich</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QONUNCHILIK TASHABBUSI HUQUQINI AMALGA OSHIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI	368-376
<i>Esanova Shaxnoza</i> JINOYATGA TAYYORGARLIK KO'RISH VA SUIQASD QILGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKKA OID RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	377-383
<i>Abduvaliyev Murodillo</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QONUN BO'YICHA MEROS HUQUQINI TARTIBGA SOLISHNING XUSUSIYATLARI	384-388
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> TASVIRGA BO'LGAN HUQUQ: ANGLIYA VA NYU-YORK QONUNCHILIGI QIYOSIY TAHLILI	389-395
<i>Ismaylov Raxat</i> HUQUQNI SHARHLASH JARAYONINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI	396-402
<i>Nabiyev Muhiddin</i> INSON HUQUQLARI BO'YICHA MILLIY INSTITUTLAR FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSLARI	403-406
<i>Kabulov Xojabay, Dauletbaeva Aynur</i> SHAXS SHA'NI VA QADR-QIMMATINING HUQUQIY HIMOYASI VA UNI BUZGANLIK UCHUN HUQUQIY JAVOBGARLIK ASOSLARI	407-412
<i>Utebaev Salamat, Kalbaeva Eldora</i> VOYAGA YETMAGAN YOKI MEHNATGA LAYOQATSIZ SHAXSLAR MODDIY TA'MINOTINING HUQUQIY ASOSLARI VA UNI BUZGANLIK UCHUN JAVOBGARLIK	413-418
<i>Begatov Jasurbek Numonjanovich</i> MEHNATGA OID MUNOSABATLARDI KAMSITISH UCHUN HUQUQIY JAVOBGARLIK MASALALARI	419-432
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	433-441
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Gayupova Saodat Xamidovna</i> INDIVIDUAL YONDASHUV ASOSIDA ZAMONAVIY TALABA SHAXSINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	442-446
<i>Akimova Jumaxan, Isakova Malika</i> FIZIKA VA ASTRONOMIYANI O'QITISHDA STEAM TA'LIM TIZIMINING AHAMIYATI ...	447-452
<i>Абдуллаева Мавжуда Эргашевна</i> СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ В ПРОФИЛАКТИКЕ РАСПРОСТРАНЕННЫХ ДЕТСКИХ ЗАБОЛЕВАНИЙ: МЕТОДИКА ПРИМЕНЕНИЯ ПРОГНОСТИЧЕСКИХ КАРТ	453-460
<i>Mirkasimova Zilola Alisherovna</i> MULTIMEDIA – MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA BILINGVAL KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA	461-464

<i>Xidirova Durдона Muxtorovna</i> SINERGETIK TA'LIM VA O'QUVCHI-QIZLARNI IJTIMOIIY-MADANIY MUNOSABATLARGA TAYYORLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	465-469
<i>Yazdonov Ulug'bek, Rashidova Madina</i> YOSHLARDA KASBIY BILIM VA KO'NIKMANI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIIY KONSEPSIYALARDA ILGARI SURILAYOTGAN TA'LIMOTLAR	470-479
<i>Elmuratova Zamira</i> INTERACTIVE METHOD IN TEACHING ENGLISH	480-484
<i>Karimova Nilufar Ummatqul qizi</i> SOFT SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES: BASES OF IMPROVEMENT OF STUDENTS' INTERPERSONAL AND COGNITIVE SKILLS	485-490
<i>Adilov Shodiyor</i> MUHANDISLIK GRAFIKASI VA DIZAYN FANLARINI INTEGRATSIYALASHDA "G'OYALARNING LOYIHALA" USULI	491-496
<i>Давыдова Руфина Артуровна</i> ПОНЯТИЕ «ДУХОВНЫЙ ГУМАНИЗМ» КАК ОСНОВОПОЛАГАЮЩЕЕ КАЧЕСТВО ГУМАННОГО ПЕДАГОГА	497-500
<i>Abdurazzaxov Abdurasul</i> SPORT-SOQ'LOMLASHTIRISH TURIZMI ASOSIDA TALABALARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	501-506
<i>Ergashev Tolif</i> O'QUVCHILARNING KARTOGRAFIK BILIMLARINI RIVOJLANTIRISHDA MATEMATIKA VA GEOGRAFIYA FANLARI INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH	507-515
<i>Gaziev Baxromjon</i> CHAVANDOZLARNING JISMONIY VA TEXNIK-TAKTIK HARAKATLARINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	516-523
<i>Madaminova Mavjuda Erkinovna</i> TALABALARNING TEXNIK IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	524-529
<i>Kamalova Dilnavoz, Sattorova Aziza</i> FIZIKAVIIY MAYATNIK ORQALI OG'IRLIK KUCHI TEZLANISHINI ANIQLASHDA TALABALARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	530-535
<i>Sobirova Saida Otabekovna</i> KASBGA YO'NALTIRISHNING ZAMONAVIIY MODELLARI	536-542
<i>Haqberdiyev Baxtiyor, Sotiboldiyev Amiriddin, Abdumutalibov Oyatillo</i> MUHANDISLIK GRAFIKASI VA TASVIRIIY SAN'AT, ARHITEKTURA VA DIZAYN (TEXNIK VA SAN'AT) FANLARINI O'ZARO INTEGRATSIYALASH	543-546

Received: 16 May 2025
Accepted: 1 June 2025
Published: 15 June 2025

Article / Original Paper

CRIME - AS A SOURCE AND OUTCOME OF MORAL AND SPIRITUAL VIOLATIONS OF YOUTH

Dusmanov Sherzod Abduvalievich,

Independent researcher of SamSU named after Sh.Rashidov

Abstract. This article provides information on the special measures used to prevent moral, professional and spiritual violations of young people, and subsequently their commission of crimes. It also provides a broad overview of the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan, which deals with moral, professional and spiritual violations under the influence of objective and subjective factors, such as punishment and prohibited socially dangerous acts.

Keywords: moral, professional and spiritual violations, globalization, mass culture, criminal code, crime and punishment, legal education, religious education, physical education, aesthetic education, moral education, punishment, concepts of action or inaction.

JINOYATCHILIK – YOSHLAR AXLOQIY-MA’NAVIY BUZILISHLARINING MANBAI VA HOSILASI SIFATIDA

Dusmanov Sherzod Abduvaliyevich,

Sh.Rashidov nomidagi SamDU mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada yoshlarning axloqiy-kasbiy-ma’naviy buzilishlari, keyinchalik esa jinoyat sodir etishlarini bartaraf qilishda qo’llaniladigan maxsus chora-tadbirlar xususida ma’lumot berilgan. Shuningdek, O’zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining jazo qo’llash va ta’qiqlangan aybli ijtimoiy xavfli qilmishlar kabi obyektiv va subyektiv omillar ta’sirida axloqiy-kasbiy-ma’naviy buzilishlari haqida ham keng mushohada yuritilgan.

Kalit so’zlar: axloqiy-kasbiy-ma’naviy buzilish, globallashuv, ommaviy madaniyat, jinoyat kodeksi, jinoyat va jazo, huquqiy tarbiya, diniy tarbiya, jismoniy tarbiya, estetik tarbiya, axloqiy tarbiya, jazo qo’llash, harakat yoki harakatsizlik tushunchalari.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I6Y2025N41>

Yoshlarning muntazam ravishda axloqiy-kasbiy-ma’naviy jihatdan buzilishlari, keyinchalik ularning jinoyat sodir etib jinoyatchilar dunyosiga kirib qolishiga olib kelishi, hayot haqiqatlaridan biri hisoblanadi.

Xo’sh, jinoyat deb nimaga aytiladi? Bu savolga O’zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 14-moddasida: «Ushbu Kodeks bilan ta’qiqlangan, aybli ijtimoiy xavfli qilmish (harakat yoki harakatsizlik) jazo qo’llash tahdidi bilan jinoyat deb topiladi. Ushbu Kodeks bilan qo’riqlanadigan obyektlarga zarar yetkazadigan yoki shunday zarar yetkazish real xavfini keltirib chiqaradigan qilmish ijtimoiy xavfli qilmish deb topiladi» [1] – deb javob berilgan. Shundan kelib chiqqan holda professor N.E.Muhammadiyev jinoyatchilar dunyosiga quyidagicha ta’rif berish mumkin deb hisoblaydi.

«Jinoyatchilar dunyosi deb davlatning ijtimoiy tuzumi, siyosiy va iqtisodiy tizimlari, oʻrnatilgan huquqiy-tartibda, shuningdek mulkka, shaxsga, fuqarolarning siyosiy, mehnatga oid mulkiy va boshqa huquq va erkinliklariga qarshi aybli ijtimoiy xavfli harakat va harakatsizliklarni muntazam ravishda sodir etib yashovchi kishilarning turmush tarziga aytiladi».

Xalqaro kriminalistlar ittifoqining 1897-yilda Geydelbergda boʻlib oʻtgan qurultoyida jinoyatchilar olamini quyidagicha tasniflash toʻgʻrisida kelishib olingan edi:

- 1) vaqti-vaqti bilan, tasodifan jinoyat qilib turuvchi jinoyatchilar;
- 2) bir necha marotaba jinoyatlar sodir etib, jinoyatchilik sari ogʻib ketayotgan jinoyatchilar;
- 3) jinoyat qilishni oʻziga kasb qilib olgan professional jinoyatchilar.

Hozirgi zamon jinoyatchilar dunyosining tarkibiy tuzilishini tahlil qiladigan boʻlsak, ularning bir necha toifaga boʻlinganligini va har bir toifadagi jinoyatchilarning oʻziga xos ichki va tashqi turmush tarzi, unda amal qiluvchi qandaydir qonunlar va axloq, xulq-atvor normalari borligini, ularning barchasi aslida jinoyatchilar dunyosini takomillashtirishga qaratilganligini koʻramiz.

«Jinoyatchilar dunyosining axloqi va estetik madaniyati deganda, eng avvalo, ularning umuminsoniy axloqqa zid boʻlgan illatlar jumlasiga kiruvchi yozilmagan xulq normalari, koʻrsatmalar, til (jargon), sulukat, qoʻshiq, musiqa, tatuirovkalari kiradi» [2,3]. Bularni bilmay turib jinoyatchilar dunyosida boʻlayotgan oʻzgarishlarni bilish va ularga qarshi samarali kurashish mumkin emas.

Hozirgi kunda jinoyatchilar dunyosi quyidagi toifalardan tashkil topgan:»

- 1) «qonundagi oʻgʻrilar»;
- 2) «avtoritet – obroʻlilar»;
- 3) «ishbilarmonlar», «sexoviklar»;
- 4) «qimorbozlar»;
- 5) «shestyorkalar» («tilyogʻlamachilar»);
- 6) «mujiklar» («erkaklar»);
- 7) «patsanlar» («bolalar», «yigitchalar»);
- 8) «shoʻrpeshonalar» yoki «pastkashlar»
- 9) kissavurlar» [3].

Yoshlarning axloqiy-kasbiy-maʼnaviy buzilishi jinoyat hosilasi sifatida amaliyotda bilib yoki bilmay oʻgʻirlik qilishdan boshlanadi.

Xoʻsh, oʻgʻirlik nima? Bu savolga Oʻzbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining «Oʻzgalar mulkini oʻgʻirlik, talonchilik va bosqinchilik bilan talon-toroj qilish jinoyat ishlari boʻyicha sud amaliyoti toʻgʻrisida»gi 1999-yil 30 apreldagi 6-sonli qarorida oʻgʻirlikka quyidagicha taʼrif berilgan: «Jabrlanuvchining yoki boshqalarning yoʻqligida yoki ular bor boʻlsada, ularga bildirmasdan oʻzganing mol-mulkini yashirin talon-toroj qilish oʻgʻirlik hisoblanadi. Bordiyu jabrlanuvchi yoki boshqalar mol-mulkining olinayotganligini koʻrgan boʻlsada, lekin aybdor bildirmasdan harakat qilyapman deb oʻylagan boʻlsa, bunday qilmishni ham oʻgʻirlik deb tavsiflash lozim». Oʻgʻirlik jinoyatining obyekti oʻzganing mulkidir. Obyektiv tomondan oʻgʻirlik oʻzganing mulkini yashirin ravishda talon-toroj qilishda ifodalanadi. Talon-toroj qilishning yashirinligi deganda esa jinoyat mol-mulk egasi yoki mol-mulk ishonib topshirilgan yohud ixtiyorida turgan shaxsga sezdirmasdan yoki mulkdor yohud mol-mulkning

talon-toroj qilinishida manfaatdor bo'lmagan boshqa shaxslar yo'q vaqtida sodir etilishi tushuniladi.

Jinoyatchilar dunyosi jinoyatchilardan kishilar orasida va ijtimoiy hayotning illatlari bo'lgan boshqa qatlamlar bilan muloqot qilishda muomala qilish elementlarini: a) maxsus til, ya'ni jargonlarni; b) jinoyatchilarning belgilari – tatuirovkalarni; v) jinoyatchilarning laqablarini yaxshi bilishlarini talab qiladi.

inoyatchilar dunyosining maxsus til – jargonlari ham mavjuddir. Jinoyatchilar dunyosi «g'ayriestetik madaniyati»ning asosiy elementlaridan birini ularning nutq madaniyatiga kiruvchi tili – jargonlari tashkil etadi.

Jinoyatchilar dunyosida amal qiluvchi jargonlarni uch guruhga ajratish mumkin:

1) oddiy huquqbuzarlardan tortib, professional jinoyatchilargacha hamma foydalanadigan eng umumiy jargonlar;

2) ozodlikdan mahrum etilganlar qamoqxonalarda ishlatadigan jargonlar;

3) professional jinoyatchilar ishlatadigan maxsus jargonlar.

Jinoyatchilar dunyosining jargonlari ikki xil vazifani: birinchidan, jinoyatchilarning so'zlarini oddiy fuqarolar tushunmasligi uchun maxfiylashtirish; ikkinchidan, jargoniga qarab jinoyatchining qaysi toifaga kirishi va jinoyatchilar dunyosida qanday o'rin tutishini aniqlash, bilish vazifasini bajaradi.

Jinoyatchilar o'zlarining tilini san'at bilan qiyoslab, ularga estetik tus beradilar, ya'ni «musiqad sadolari ostida qadam tashlaydi» («po muzyke xodit») deb o'zlarining til hunarlarini maqtaydilar. Hozirgi kunda jinoyatchilarning lug'aviy boyligi 10 ming so'zdan ortiq bo'lgan har xil jargonlari mavjud. Shulardan ba'zilarini keltiramiz: masalan, polyak tilidan kirib kelgan jargonlarga kapat – yetkazib borish, chaqish; ment – militsioner, turma nazoratchisi; ukrain tilidan kirib kelgan jargonlarga xavat – yemoq, xomka – pichoq; lo'lilar tilidan kirib kelgan jargonlarga chuvixa – suyuq oyoq; turk tilidan kirib kelgan jargonlarga yamaniy – yomon, kicha – turma; nemis tilidan kirib kelgan jargonlarga guten morgen – ertalabki o'g'rilik; fransuz tilidan kirib kelgan shpana – mayda o'g'rilar kabi so'zlar kiradi.

Shuningdek, hozirgi kunda muomalada bo'lgan ba'zi jargonlarni ham keltiramiz. Masalan, ayva – qoch, alkash – aroqxo'r, amba – tamom, ampula – shisha idish, balda – nasha, ban – bozor, baruxa – xotin, bugor – brigadir, vremya – pul, zajigalka – to'poncha va boshqalar.[5].

XXI asrning boshlarga kelib axborotlash olamida yuzaga kelgan inqilob tufayli yoshlarning axloqiy-ma'naviy buzilishlarining manbai sifatida o'zini gavalantiradigan kiberjinoyatchilik paydo bo'ldi.

Xo'sh, shunday ekan kiberjinoyatchilik nima, degan savol tug'iladi. Bu tushunchaga doktrinal va rasmiy jihatdan bir qator quyidagicha, ya'ni:» Kiberjinoyat kibermuhitda sodir etiladigan har qanday jinoyatdir»[6].

«Kiberjinoyat – bu kompyuter tizimi, tarmog'i, ularga ulanadigan boshqa vositalar orqali yoki ularning yordamida kompyuter tizimi, tarmog'i yoki kompyuter axborotiga qarshi kibermuhitda sodir etiladigan jinoyatlar majmui» [7].

«Kiberjinoyat – bu axborot xavfsizligiga tahdid soluvchi, bevosita kompyuter vositalari orqali yoki axborot texnologiyalari vositasida sodir etiladigan qonunga xilof ijtimoiy xavfli qilmish bo'lmish axborot texnologiyalari sohasidagi jinoyatlardir», «Kiberjinoyatchilik axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasidagi ko'plab turdagi jinoyatlarni o'zida

birlashtirgan jinoyatlar majmuidir», «Kiberjinoyatchilik kompyuterdan tashqari, boshqa axborot texnologiyalari va internet tarmoqlari orqali ham sodir etiladigan, aniqrog'i, faqatgina elektron qurilmalar va ularda saqlanayotgan ma'lumotlarga qarshi qaratilgan jinoyalarga aytiladi», «Kompyuterlar tomonidan modellashtirilgan, insonlar, obyektlar, hodisalar, holatlar va jarayonlar to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan, matematik, ramziy yoki boshqa har qanday ma'noda ifodalangan, mahalliy va global kompyuter tarmoqlarida harakat qiladigan yoki har qanday jismoniy yohud virtual qurilma xotirasida saqlanadigan ma'lumotlar, shuningdek, ularni saqlash, qayta ishlash va uzatish uchun maxsus ishlab chiqilgan dasturlar orqali sodir etiladigan jinoyatlar kiberjinoyat deb aytiladi».

Yuqorida keltirilgan ma'lumlardan ham ko'rinib turibdiki, eng ko'p jinoyatlarni sodir etayotganlarning aksariyatini yoshlar tashkil qilmoqda. Bular bir tomondan jinoyatchilik yoshlar axloqiy-ma'naviy buzilishlarining manbai, ikkinchi tomondan jinoyatchilik esa ayni vaqtda yoshlar axloqiy-ma'naviy buzilishlarining hosilasi ekanligini ko'rsatmoqda.

Davlatimiz rahbari Sh.M.Mirziyoyev 2024-yil 5-fevral kuni ijtimoiy sohalardagi ustuvor vazifalar muhokamasi yuzasidan videoselektor yig'ilishida maktablardagi tarbiya va ma'naviyat masalasiga alohida to'xtalar ekan: «O'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash orqali ularda «huquqbuzarlikka qarshi immunitet» hosil qilish zarur bo'ladi. Buning uchun darslardagi davomatga, tarbiyasi og'ir o'quvchilarga alohida e'tibor qaratiladi. Ota-onalar va mahalla raislarining bu boradagi mas'uliyati oshiriladi. «Maktab – ota-ona – mahalla» zanjiri asosida elektron muloqot platformasini ishga tushiriladi.

Yoshlar o'rtasida ommalashgan ijtimoiy tarmoqlar tahlil qilinib, ularning zararli ta'siridan himoyalash va ijobiy tomonidan foydalanish choralari ko'riladi. Shuningdek, ota-onalar uchun farzand ta'lim-tarbiyasi bo'yicha xalqchil tilda qo'llanmalar tayyorlanadi maktab ta'limi bo'yicha ota-onada mas'uliyat, o'qituvchida majburiyat, o'quvchida ishonch, ta'lim va tarbiyada sifat, mahallada esa nazorat bo'ladi, – degan edi.

Jinoyatchilikning yangi jamiyat barpo etish jarayonida tug'diradigan xavfi haqida mamlakatimizning birinchi rahbari, davlat va jamoat arbobi Islom Karimov shunday ta'kidlaydi: «Jinoyatchi elementlarning yangi iqtisodiy munosabatlar tizimini shakllantirish jarayonida faol va yashirin tarzda qatnashishi jamiyatda axloqiy buzilishlarni yuzaga keltiradi. Bu esa nafaqat mamlakatimiz, balki butun jahon hamjamiyati uchun nomaqbul bo'lgan jinoiy bozor iqtisodiyotining yangi shaklining paydo bo'lishiga sabab bo'ladi».

Jamiyatda jinoiy «xufiyona iqtisodiyot» mavjudligi uyushgan jinoyatchilikning paydo bo'lishiga olib keladi. Davlat hokimiyati tizimidagi turli darajadagi va bo'g'indagi vakillar ham uning ta'siri ostida qolishi mumkin. Natijada korrupsiya shakllanib, u ayniqsa uyushgan jinoyatchilik guruhlariga yordam berish yoki bevosita ko'maklashish maqsadida davlat xizmatlarining imkoniyatlaridan foydalanadi. Buning oqibatida jinoyatchilik va korrupsiya jamiyatga zarar yetkazib, xavfsizlik va barqarorlik uchun bevosita tahdid hisoblanadi.

Mamlakatimizning kelajagi va obro'sini qadrlaydigan har bir vijdonli fuqaro bu tahdidni doimo yodda tutishi kerak. Halol mehnat qilish, o'z bilim va kuchini samarali ishlatish uchun barqaror sharoitlarning mavjud bo'lishini xohlovchi, farzandlari va yaqinlari kelajakda demokratik, fuqarolik jamiyati asosida shakllangan sivilizatsiyalashgan bozor munosabatlaridan to'la foydalanishni orzu qiluvchi har bir inson jinoyatchilik va korrupsiya yo'liga barvaqt zarur choralar ko'rilmasa, ularning qanday og'ir oqibatlarga olib kelishini yaxshi tushunishi zarur. Shu sababli jinoyatchilar guruhlariga qarshi kurashish va ularni ildizdan yo'q

qilish har bir vijdonli fuqaroning muqaddas vazifalaridan biridir. Chunki davlat va siyosat arbobi I.A.Karimov ta'kidlaganidek: «Jinoyatchilar dunyosi chegarasizdir. Jinoyatchilik va korrupsiya nafaqat milliy xavfsizlikka, balki xalqaro xavfsizlikka ham jiddiy tahdid hisoblanadi».

Xulosa:

1. Yoshlarning axloqiy-ma'naviy buzilishlari jamiyatdagi ijtimoiy ziddiyatlarning xarakteriga bog'liq bo'lib, ularning tuzilishi haqida ilgari ilgari surilgan fikrlarni tanqidiy tahlil qilish, umumiy va o'ziga xos jihatlarni aniqlash orqali bu muammoni oldini olish va bartaraf etish uchun yagona ta'rif va tushunchalarni yaratish mumkin.

2. Axloqiy-ma'naviy buzilish tushunchasi g'ayriinsoniy ijtimoiy fenomen sifatida tarixiy rivojlanishga ega bo'lib, uning turlari, tasnifi va mezonlarini falsafiy jihatdan asoslash zarur. Shu bilan birga, bu buzilishlar insoniyatning zamonaviy taraqqiyotiga to'sqinlik qiluvchi salbiy illatlar sifatida namoyon bo'ladi.

3. Yoshlarning axloqiy-ma'naviy buzilishlarini o'rganishning obyektiv zarurati o'z navbatida, ma'naviy-mafkuraviy xavfsizlikni ta'minlashga, har bir yosh ongida umuminsoniy va milliy qadriyatlar talablariga oqilona yondashishga, moddiy va ma'naviy boyliklaridan oqilona foydalanishga, shuningdek, kishilarning turmush tarzini rivojlantirgan holda kelajak avlodlar uchun sog'lom axloqiy-ma'naviy muhit yaratish mas'uliyatini oshirishga yordam beradi.

4. Globallashuv sharoitida «ommaviy madaniyat» ning odamlar turmush tarziga qiladigan ta'siri yoshlarning axloqiy-ma'naviy buzilishlariga olib keluvchi dahshatli manbalardan biri sanaladi. Shu sababli hozirgi kunda mamlakatimiz yoshlarining «kibrjinoyatchilik» kasaliga chalinishini tashhishlash va undan qutilishning yo'llarini ishlab chiqish o'z yechimini kutayotgan muammolar qatoriga kiradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари // Унинг ўзи. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида.Т.6. – Т.: Ўзбекистон,1998. – Б.89– 90.
2. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси. Расмий нашр .– Т. : Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, 2022 – Б.6.
3. Мухаммадиев Н.Э. Соғлиқни сақлаш ходимларининг касб этикаси ва эстетик маданияти. Монография. – Тошкент: «EFFECT-D», 2022.- Б. 224
4. Империя Страха . – М.: Зеленый парус,2013. – С.146-148.
5. M.Gurcke. Understanding Cybercrime: A Guide for Developing Countries. ITU. 2009.
6. Н.С.Салаев, Р.Н.Рўзиев. Кибержиноятчиликка қарши курашишга оид миллий ва халқаро стандартлар. Монография., – Т.: ТДЮУ, 2018, 139-б.
7. Л.Бўранов. Кибержиноятчиликка қарши курашишда интернет-маданиятнинг аҳамияти. 2018 й., <https://ictnews.uz/uz/15/05/2018/cybercrime/>.
8. Третий пермский конгресс ученых-юристов : материалы междунар. науч.-практ. конф. Пермь, 12 окт. 2012 г. / отв. ред. О.А. Кузнецова. – Пермь : Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 2012. – 289 с.
9. А.В.Федоров. Информационная безопасность в мировом политическом процессе. – М.: МГИМО Университет, 2006. – 11 с.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 6 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).